

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

IŠVADA

DĖL PETICIJOJE PATEIKTO SIŪLYMO NETENKINIMO

2024 m. balandžio 10 d. Nr. 250-I-4

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2024 m. balandžio 10 d. posėdyje išnagrinėjo pareiškėjo peticiją, kurioje pateiktas siūlymas pripažinti netekusiais galios Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) 5 straipsnio 8 dalies 6 punktą ir 10 straipsnio 1 dalies 7 punktą, ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą netenkinti šio siūlymo. Seimo Peticijų komisija priėmė sprendimą, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuomonę.

FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punkte nustatyta, jog teismas atsisako iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu „paaikškėja, kad yra iškelta neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto byla“. FABĮ 10 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyta, kad teismas priima nutartį nutraukti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu „iškeliamą neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto byla“. Taigi pagal FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punkte ir 10 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatytą teisinį reguliavimą teismas fiziniam asmeniui nekelia bankroto bylos, jeigu yra iškelta neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto byla, o nustačius šią aplinkybę, kai fiziniam asmeniui bankroto byla jau iškelta, ji nutraukiama.

Pareiškėjas siūlo FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punktą ir 10 straipsnio 1 dalies 7 punktus pripažinti netekusiais galios, nes, jo nuomone, nėra laikomasi asmenų lygybės įstatymui principo. Įstatymų leidėjas reglamentuodamas asmenų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų) bankroto procesą fizinius asmenis suskirstė į dvi grupes, t. y. į fizinius asmenis, kurie yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kuriam iškelta bankroto byla, dalyviai, ir į visus kitus fizinius asmenis.

Vertinant šį pareiškėjo argumentą, atkreiptinas dėmesys, kad pagal Civilinio kodekso 2.50 straipsnio 4 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą juridiniai asmenys skirstomi į ribotos ir neribotos civilinės atsakomybės asmenis. Jeigu prievolėms įvykdyti neužtenka neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens turto, už jo prievolės atsako juridinio asmens dalyvis. Juridinių asmenų bankroto

procesą reglamentuoja Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas (toliau – JANĮ). JANĮ 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad šio įstatymo tikslas – sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų nemokumo procesui, užtikrinant kreditorių ir juridinių asmenų interesų pusiausvyrą, o šio įstatymo paskirtis – reguliuoti juridinių asmenų restruktūrizavimo ir bankroto procesus. Taigi pagal JANĮ nustatytą teisinį reguliavimą šio įstatymo paskirtis reglamentuoti ne fizinių asmenų, bet juridinių asmenų, tarp jų ir tokių juridinių asmenų, kurių dalyviai atsako už juridinio asmens prievoles. FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo paskirtis – sudaryti sąlygas atkurti sąžiningų fizinio asmens, ūkininko ir kito fizinio asmens, kuris verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, mokumą užtikrinant kreditorių reikalavimų tenkinimą šio įstatymo nustatyta tvarka siekiant teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros. Taigi fiziniai asmenys, esantys neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų dalyviais, pagal JANĮ neįgauna bankrutuojančio (bankrutavusio) asmens statuso, nes pastarojo įstatymo paskirtis reglamentuoti juridinių asmenų bankrotą. Bankrutuojančio juridinio asmens dalyvis, kaip fizinis asmuo, galėtų bankrotuoti ir įgyti bankrutavusio fizinio asmens statusą tik FABĮ nustatyta tvarka. Todėl fiziniai asmenys, esantys neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų dalyviais, nors ir atsakantys už tokių juridinių asmenų prievoles savo turtu, negalėtų būti vertinami vienodai su kitais fiziniais asmenimis, kurių bankrotą reglamentuoja kiti teisės aktai, nes jų statusas bankroto procesuose, kuriuos reglamentuoja JANĮ ir FABĮ, nėra vienodas.

Vertinant pareiškėjo siūlymą, taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad pritarus tokiems siūlymams ir FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punktą bei 10 straipsnio 1 dalies 7 punktus pripažinus netekusiais galios, susidarytų situacija, kai JANĮ ir FABĮ nuostatos nederėtų tarpusavyje. Pritarus siūlymui, vienu metu galėtų būti keliama tiek neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis atsako už juridinio asmens prievoles, bankroto byla, tiek byla pačiam juridinio asmens dalyviui, kaip fiziniam asmeniui. JANĮ 17 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyta, kad prie juridinio asmens pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškelimo pridedama juridinio asmens kreditorių (įskaitant neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio kreditorius) sąrašai, reikalavimų sumos, įvykdymo terminai ir užtikrinimo būdai. FABĮ 4 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad prie pareiškimo fiziniam asmeniui iškelti bankroto bylą pridedama ir prie pareiškimo iškelti bankroto bylą pateikiama fizinio asmens kreditorių sąrašas, reikalavimai ir jų įvykdymo terminai. Taigi, fizinio asmens, kuris yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, kreditorių reikalavimai būtų teikiami ir vertinami dviejuose bankroto procesuose, t. y. fizinio asmens ir neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyviu būtų tas pats fizinis asmuo. Siekiant išvengti tų pačių ar analogiškų bankroto procedūrų dubliavimosi, toks vertinimas, Komisijos nuomone, galėtų ir turėtų būti atliekamas viename bankroto procese. Be to, JANĮ 57 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jeigu bankroto byla iškelta neribotos civilinės atsakomybės juridiniam asmeniui, jo savininkas, ūkinės

bendrijos tikrieji nariai per teismo nustatytą terminą privalo pateikti paskirtam nemokumo administratoriui viso savo turimo turto, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, sąrašą. Pagal JANĮ 88 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turtas parduodamas įsiteisėjus teismo nutarčiai išieškoti iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turto, o tokį turtą parduoda nemokumo administratorius, vadovaudamasis *mutatis mutandis* šio įstatymo šeštojo skirsnio nuostatomis, reguliuojančiomis turto pardavimą. Pažymėtina, kad fizinio asmens, kuris tuo pačiu yra ir neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, turto pardavimą reglamentuotų ir FABĮ 27 straipsnis. Pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytą teisinį reguliavimą fizinio asmens turtą parduoda bankroto administratorius pagal fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo plane nustatytą eiliškumą ir terminus. Turto pardavimas pradedamas įsiteisėjus teismo nutarčiai patvirtinti planą. Nekilnojamasis turtas parduodamas varžytynėse Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Taigi būtų sukurta normų konkurencija, kai tuos pačius santykius (fizinio asmens turto pardavimą bankroto proceso metu) skirtingai reguliuotų dviejų įstatymų normos. Abiejų įstatymų normos (JANĮ 94 straipsnis ir FABĮ 24 straipsnis) skirtingai reglamentuotų ir kreditorių reikalavimų tenkinimą. Pažymėtina, kad, pavyzdžiui, pagal JANĮ 94 straipsnio 2 dalies nuostatas neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio kreditorių reikalavimai tenkinami tik antrąja eile. Be to, kyla abejonių, ar vienu metu vykstantys du bankroto procesai atitiktų fizinio asmens kreditorių interesus, nes jie turėtų faktiškai dalyvauti dviejuose procesuose, o jų reikalavimai, kaip jau buvo minėta, būtų teikiami ir neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto procese. Pastebėtina ir tai, kad pritarus Pareiškėjo siūlymams, teisinis reguliavimas, pagal kurį vienu metu galėtų vykti neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens ir to juridinio asmens dalyvio – fizinio asmens – bankrotas, t. y. du bankroto procesai, Komisijos nuomone, neatitiktų proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principų, nes bylose reikėtų skirti du bankroto administratorius, dėl dviejų bankroto bylų nagrinėjimo išaugtų bankroto administravimo išlaidos ir panašiai.

Pažymėtina, kad 2021 m. FABĮ pakeitimu¹ buvo papildytas šio įstatymo 5 straipsnis nauja 10 dalimi, nustatančia, kad teismui priėmus nutartį atsisakyti iškelti fizinio asmens bankroto bylą tuo pagrindu, kad iškelta neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyviu yra fizinis asmuo, bankroto byla, visi su pareiškimu iškelti fizinio asmens bankroto bylą susiję dokumentai perduodami neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, o šis sprendžia fizinio asmens turto realizavimo ir (ar) išieškojimo, įskaitant išieškojimą ne ginčo tvarka, ir laikinųjų apsaugos priemonių atnaujinimo

¹ XIV-451 Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 5, 6, 7, 8, 14, 21, 23, 25, 29,... (e-tar.lt)

klausimus. FABĮ ir kartu teikiamų įstatymų aiškinamajame rašte² paaiškinama, kad pakeitimu siūloma nuosekliau sureguliuoti fizinio asmens, kai jis yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, ir šio juridinio asmens bankroto procesų konsolidavimą. Atsisakius iškelti tokio fizinio asmens bankroto bylą, išieškojimas iš fizinio asmens nebūtų atnaujinamas, o visi bylos dokumentai būtų perduodami neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Bankroto bylą nagrinėjantis teismas vienoje byloje spręstų fizinio asmens turto realizavimo ir (ar) išieškojimo klausimus.

Atitinkamos nuostatos dėl neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens ir jo dalyvio bankroto nustatytos JANĮ: teikiant teismui pareiškimą dėl juridinio asmens nemokumo bylos be kitų dalykų turi būti pridedama ir juridinio asmens kreditorių, įskaitant neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio kreditorius, ir skolininkų sąrašai bei visa su tuo susijusi informacija (JANĮ 17 straipsnio 2 dalies 3 punktas); iškėlus nemokumo bylą, nemokumo administratorius įsiteisėjęs nutarties iškelti nemokumo nutarties kopiją išsiunčia kreditoriams, įskaitant neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio kreditorius (JANĮ 27 straipsnio 3 dalies 1 punktas); neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis privalo pateikti paskirtam nemokumo administratoriui viso savo turimo turto, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, sąrašą (JANĮ 57 straipsnio 2 dalis); nemokumo administratorius privalo informuoti neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvius apie jų teisę siūlyti sudaryti taikos sutartį arba inicijuoti restruktūrizavimą (JANĮ 79 straipsnio 2 dalis); neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turto pardavimo bankroto proceso metu reglamentavimas (JANĮ 88 straipsnis).

Vertinant sistemiškai FABĮ ir JANĮ nuostatas, nemokumo procesų reguliavimu siekiama kuo efektyvesnio bankroto proceso reguliavimo. Vienu metu negali būti vykdomi fizinio asmens ir neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyviu yra tas pats fizinis asmuo, bankroto procesai, nes jie tarpusavyje yra glaudžiai susiję dėl fizinio asmens atsakomybės visu savo turtu. Esamas reguliavimas nustato galimybę vykdyti vieną juridinio asmens bankroto procesą, įtraukiant į jį visus tokio fizinio asmens kreditorius, kad viename procese būtų vertinamos visos turimos skolos. Manytina, kad toks reguliavimas nelaikytinas fizinių asmenų skirstymu į grupes, bet dėl iš fizinio asmens veiklos neribotos atsakomybės juridiniame asmenyje kylančių teisių ir pareigų turi skirtingas pasekmes, t. y. vykdomas ne fizinio, o juridinio asmens bankroto procesas. Vis dėl to, tokiu atveju prarandama galimybė pasinaudoti fizinių asmenų bankroto atveju numatytais galimybėmis, kaip įkeisto turto išsaugojimas, konkretus proceso laikotarpis (3 metai skolų dengimui).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, FABĮ įtvirtintas fizinių asmenų bankroto teisinis reguliavimas Pareiškėjo peticijoje nurodytu aspektu neprieštarauja asmenų lygiateisiškumo principui.

² Pateikiamas įstatymo projekto prieduose, 4.8 aiškinamojo rašto dalis: Fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 5, 6, 7, 8, 14, 21, 23, 25, 29, 30, 31 straipsnių ir... (Irs.lt)

Pritarus Pareiškėjo siūlymui FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punktą ir 10 straipsnio 1 dalies 7 punktus pripažinti netekusiais galios, FABĮ ir JANĮ nustatytas teisinis reguliavimas nederėtų tarpusavyje, juridinių asmenų ir fizinių asmenų bankroto procesą reguliuojančios normos konkuruotų tarpusavyje, todėl galėtų kilti šių įstatymų taikymo problemų.

Įvertinusi Pareiškėjo siūlymą pripažinti netekusiais galios FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punktą ir 10 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir argumentus, kuriais Pareiškėjas grindžia savo siūlymą, Komisija pritaria Finansų ministerijos nuomonei, kad pakeitimas išbalansuotų JANĮ ir FABĮ nustatytą teisinį reguliavimą, o peticijoje pateikta argumentacija neapima neigiamų siūlymo pripažinti atitinkamas FABĮ nuostatas aspektų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų konstitucinio įstatymo 18 straipsnio 4 dalies 2 punktu ir Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Seimo 2023 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. XIV-2101 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“ 8.7 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl pareiškėjo peticijoje pateikto siūlymo netenkinimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos 2024 m. balandžio 10 d. išvados Nr. 250-I-4“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis